

Гриценчук О.О., науковий співробітник відділу
компаративістики інформаційно-освітніх інновацій
Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, м.Київ.

**ДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ВЧИТЕЛЯ У ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ:
ДОСВІД НІДЕРЛАНДІВ**

Розвиток інформаційно–комунікаційних технологій (ІКТ) дозволяє сьогодні реформувати процес навчання і підвищити його ефективність. Реалізація громадянської позиції, участь громадянина у житті держави, орієнтування на ринку праці та політичному житті є можливими лише в умовах використання сучасних комунікацій та ІКТ. Виходячи з підходів, що окреслені у багатьох міжнародних документах, зокрема: Універсальна декларація прав людини (ООН, 1945р.), Декларація прав дитини, Хартія Ради Європи з освіти для демократичного громадянства та з прав людини (РЄ, 2010), Рамка компетентностей для демократичної культури Ради Європи (2016), та таких вітчизняних стратегічних документах, як Концепція громадянської освіти, Концепція Нової української школи, Закон України «Про освіту» (2017) [1, 2] та ін. **громадянську компетентність вчителя слід розуміти, як здатність активно та відповідально захищати та піклуватися про права, інтереси та потреби людини і громадянина держави й суспільства, формувати ці якості у своїх учнів, усвідомлювати та реалізовувати навчальну та самоосвітню діяльність для розвитку та поширення демократичних цінностей громадянського суспільства.**

Одна з перших країн, що стала на демократичний шлях розвитку у Європі є Нідерланди. Багаторічний досвід цієї держави свідчить про те, що саме у Нідерландах була вперше запровадження громадянська освіта, а також активно відбувається формування громадянської компетентності суб'єктів освітнього процесу через використання ІКТ, що також вплинуло на створення ІОС вчителями для підвищення власної кваліфікації на теренах громадянської освіти та для її впровадженні у школі.

Існує *три основні шляхи інтеграції громадянської освіти у національні навчальні програми* у різних європейських країнах (*Eurydice, 2005 та Європейська комісія / EACEA / Eurydice, 2012a*):

здійснення громадянської освіти через *крос-навчальні теми*: цілі освіти, зміст або результати навчання несуть трансверсальний характер, і всі вчителі несуть відповідальність за їх виконання;

здійснення громадянської освіти через *інтегрування в інші предмети*: цілі освіти, зміст чи результати навчання включені в навчальну програму інших предметів чи навчальних напрямів, які часто стосуються гуманітарних/суспільних наук. Ці предмети або освітні галузі не обов'язково містять чітку складову, присвячену громадянській освіті;

здійснення громадянської освіти через *окремий предмет*. У цьому випадку, цілі освіти, зміст та результати навчання чітко визначені у предметі з громадянської освіти. [3]

В умовах неперервної інформатизації освітнього процесу досліджують навчальні середовища у своїх працях такі вітчизняні науковці, як: Биков В.Ю., Бугайчук К.Л., Карташова Л.А., Жалдак М.І., Колос К.Р., Лапінський В.В., Семеріков С.О., Сороко Н.В., Спірін О.М. Дослідженням проблем розвитку ІК-компетентності вчителів займаються такі зарубіжні науковці, як Й. ван Браак, Дж. Елен, А. Сіннаєві, Дж. Коларіут, Дж. Тондеур, М. Еверс та ін. [4, 5]

В процесі розвитку концептуальних підходів громадянської освіти, педагоги Нідерландів аналізували та узагальнювали світовий досвід та погляди сучасних освітян, що значно вплинуло на становлення теоретико-методологічної бази громадянської освіти у цій країні. Серед вагомих інституцій Нідерландів – Голландський інститут розвитку змісту освіти (Netherlands Institute For Curriculum Development), що займається створенням навчальних програм з громадянської освіти, та здійснює узагальнюючу роботу щодо підходів та концепцій у галузі громадянської освіти. За результатами міжнародної конференції “Демократії, що з’являються: громадянство та права людини”, яка відбулася у м. Енхед (Нідерланди) у 2000 році, спеціалістами

було представлено спеціальне видання під назвою “Я беру участь, тому я ...”.
[6]

У процесі викладання громадянської освіти та розвитку громадянської компетентності вчителів у інформаційно-освітньому середовищі постає питання розвитку ІК-компетентності вчителя. Дослідницька робота фонду Kennisnet й моніторингові дослідження освітніх ресурсів Національного інституту розвитку змісту освіти SLO (<https://slo.nl>) Нідерландів висвітлюють певні проблеми й перешкоди, з якими стикається сучасна школа:

– існує велика різниця між баченням адміністрації, керівників шкіл можливостей застосування ІКТ в навчально-виховному процесі та ІК-компетентності вчителя;

– рівень ІК-компетентності вчителів дуже різний;
інформаційні й комунікаційні технології знаходяться в процесі невпинного розвитку і є предметом постійних досліджень.

Експерти Нідерландів рекомендують визначитися з поточним рівнем ІК-компетентності педагога, через чотири її складники: цифрову грамотність; поєднання дидактичних стратегій та ІКТ; ІКТ й адміністрування; професійний розвиток та співпрацю з колегами.

Список використаних джерел:

1. Нова українська школа. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>, дата звернення 14.09.2019.
2. [Закон України «Про освіту» (2017) Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>], дата звернення 14.09.2019.
3. Європейська Комісія / ЕАСЕСА / Eurydice, 2012b)[Citizenship education at school in Europe, 2017// EURYDICE/ - Електронний ресурс. Режим доступу: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6b50c5b0-d651-11e7-a506-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-56573425/>
4. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія / В.Ю. Биков. – К. : Атіка, 2008. – 684 с.
5. Time for a new approach to prepare future teachers for educational technology use: Its meaning and measurement / J. Tondeur, J. van Braak, F.Siddiq, R. Scherer. – Computers & Education, № 94. – 2016. – P.134-150.
6. I participate, therefore I am / Quotes on education for democratic citizenship, final editor Jeroen Bron – Netherlands Institute For Curriculum Development (SLO).- 2000. – p.36.